

सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इजलास
सम्माननीय प्रधान न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ
माननीय न्यायाधीश श्री ओमप्रकाश मिश्र

आदेश

०७०-WO-०५१५

विषय: उत्प्रेषण।

नेपाल राष्ट्रिय कर्मचारी सङ्गठन, निजामती केन्द्रीय समितिका अख्तियारप्राप्त ऐ.का
केन्द्रीय सदस्य होमप्रसाद आचार्य-----१
नेपाल निजामती कर्मचारी युनियन विभागीय कार्य समिति सर्वोच्च अदालतका
अख्तियारप्राप्त ऐ.का अध्यक्ष श्रीकृष्ण पंगेनी-----१
नेपाल निजामती कर्मचारी सङ्गठन, सर्वोच्च अदालत विभागीय कार्य समितिका
अख्तियारप्राप्त ऐ.का अध्यक्ष केदारकुमार अधिकारी-----१
राष्ट्र सेवक कर्मचारी सङ्गठन, केन्द्रीय कार्य समितिका अख्तियारप्राप्त ऐ.का सचिव
रमेश सिंह महर्जन-----१

निवेदक

बिरुद्ध

सर्वोच्च अदालत रामशाहपथ, काठमाडौं-----१
रजिष्ट्रार, सर्वोच्च अदालत रामशाहपथ, काठमाडौं-----१

विपक्षी

नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा ३२ र १०७(२) बमोजिम यस अदालतमा
दायर हुन आएको प्रस्तुत रिट निवेदनको संक्षिप्त तथ्य र आदेश यस प्रकार छः-

नेपाल राष्ट्रिय कर्मचारी सङ्गठन, नेपाल निजामती कर्मचारी युनियन, नेपाल निजामती
कर्मचारी सङ्गठन र राष्ट्र सेवक कर्मचारी सङ्गठन निजामती कर्मचारीहरूको हकहित संरक्षण र
सम्बर्द्धन गर्न गठित कर्मचारीका सङ्गठनहरू हुन्। यी सङ्गठन र युनियनहरू निजामती
कर्मचारीहरूको हक हितमा सदैव क्रियाशिल रहि सर्वोच्च अदालत तथा नेपाल सरकारसमेतलाई
पटकपटक सल्लाह सुझाव दिइ आएका ट्रेड युनियनहरू हुन्। नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३
को धारा १ अनुसार संविधान नेपालको मुल कानून हो र यो संविधानसँग बाझिने कानून बाझिएको
हदसम्म अमान्य हुन्छन्। संविधानको धारा १०२ अनुसार न्यायपालिकाको सबैभन्दा माथिल्लो तह

सर्वोच्च अदालत हो। संविधानको धारा १०७ मा सर्वोच्च अदालतको साधारण, असाधारण तथा आफ्नो फैसला वा अन्तिम आदेशको पुनरावलोकन गर्ने अधिकारका अतिरिक्त धारा १०७(५) मा अन्य अधिकार तथा कार्यविधि कानूनद्वारा तोकिएबमोजिम हुनेछ भन्ने संवैधानिक व्यवस्था गरिएको छ। सर्वोच्च अदालत ऐन, २०४८ को दफा ४ अनुसार सर्वोच्च अदालतको अधिकारक्षेत्रको प्रयोग हुने, ऐ.को उपदफा (१) मा सर्वोच्च अदालतमा मुद्दा मामिलाको सुनवाई र किनारा गर्ने अधिकारको प्रयोग तोकिएबमोजिम एक जना न्यायाधीशको इजलासबाट वा एकभन्दा बढी न्यायाधीशहरूको संयुक्त, पूर्ण र विशेष इजलासबाट हुनेछ भन्ने र ऐ. को उपदफा (२) मा उपदफा १ मा लेखिएदेखि बाहेक सर्वोच्च अदालतलाई भएको अन्य अधिकारको प्रयोग तोकिएबमोजिम सर्वोच्च अदालतका न्यायाधीशहरूको पूर्ण बैठक, समिति वा सर्वोच्च अदालतका रजिष्ट्रारबाट हुनेछ भन्ने व्यवस्था गरिएको छ। उक्त ऐनको दफा २(घ) मा तोकिएको वा तोकिएबमोजिम भन्नाले यस ऐनअन्तर्गत बनेको नियममा तोकिएको वा तोकिएबमोजिम संझनु पर्छ भन्ने व्यवस्था गरिएको छ भने दफा ११ मा नियम बनाउने अधिकारको व्यवस्था गरिएको छ। उक्त दफाको उपदफा (१) मा सर्वोच्च अदालतले आफ्नो अधिकारको प्रयोग तथा कार्यविधि व्यवस्थित गर्न आवश्यक नियम बनाउन सक्ने र उपदफा (२) मा उपदफा १ ले दिएको सर्वमान्यतामा कुनै प्रतिकूल प्रभाव नपर्ने गरी विभिन्न नियमहरू बनाउन सकिने व्यवस्था गरिएको छ।

सर्वोच्च अदालतको ऐन, २०४८ को दफा ११(२) मा खण्ड (क) देखि (च) सम्मका विभिन्न विषयमा नियम बनाउन पाउने गरी विषयवस्तुको क्षेत्र निर्धारण गरिएको छ। तर सर्वोच्च अदालत नियमावली, २०४९ मा दशौँ संशोधन गरी नियम १५ को (१) मा खण्ड (थ) थप गरी “अदालतहरूमा राजपत्र अनंकित कर्मचारीको कुनै पद रिक्त भएको कारणबाट अदालतको काम सुचारु हुन नसकेमा लोक सेवा आयोगबाट सिफारिश भई नआएसम्मको अवधिको लागि करार सेवामा नियुक्त गर्ने तर यस्तो नियुक्ति गर्दा रिक्त पदपूर्तिका लागि लोकसेवा आयोगमा मागको आकृति फाराम पठाई सकेको हुनु पर्नेछ” भन्ने व्यवस्था गरिएको छ। निजामती सेवालाई बढी सक्षम, सुदृढ, सेवामूलक र उत्तरदायि बनाउन निजामती सेवाको गठन, सञ्चालन र सेवाको सर्तसम्बन्धी व्यवस्था गर्न तर्जुमा गरिएको नेपाल निजामती सेवा ऐन, २०४९ को दफा ७ग मा ज्यालादारी वा करारमा नियुक्त गर्न नपाइने व्यवस्था गरिएको छ। ऐ.को उपदफा (१) मा यो ऐन प्रारम्भ भएपछि कसैले पनि निजामती कर्मचारीले गर्नुपर्ने कामको लागि कुनै पनि व्यक्तिलाई ज्यालादारी वा करारमा नियुक्ति गर्न पाइने छैन भन्ने र ऐ. उपदफा (२) मा उपदफा (१) विपरीत कसैले कुनै व्यक्तिलाई नियुक्ति गरेमा त्यसरी नियुक्ति पाएको व्यक्तिले पाएको तलब, भत्ता र अन्य सुविधाबापतको रकम नियुक्ति गर्ने पदाधिकारीबाट सरकारी बाँकी सरह असूलउपर गरिनेछ भनी स्पष्ट कानूनी व्यवस्था गरिएको छ।

यसरी सर्वोच्च अदालत ऐन, २०४८ को दफा ११ ले दिएको अधिकार क्षेत्रभन्दा बाहिर गई तथा निजामती सेवा ऐन, २०४९ को दफा ७ग विपरीत सर्वोच्च अदालत नियमावली, २०४९ मा दशौं संशोधन गरी थप गरिएको नियम १५(१) को खण्ड (थ) हालसम्म लागू रही रहेको र सो व्यवस्था निजामती सेवा ऐन, २०४९ को दफा ७ग तथा सर्वोच्च अदालत ऐन, २०४८ को दफा ११ सँग बाझिएको स्पष्ट छ। सो व्यवस्थाका कारणले निजामती प्रशासन करारमय हुनुका साथै योग्य, दक्ष र सक्षम जनशक्ति पलायन हुने अवस्था सिर्जना भई अन्ततोगत्वा निजामती प्रशासनमा नकारात्मक प्रभाव पर्न गई निजामती कर्मचारीको साखमा अपूरणिय क्षति पुग्न जाने स्पष्ट छ। उक्त व्यवस्था न्यायिक क्षेत्रसँग सम्बन्धित कर्मचारीहरूसँग प्रत्यक्ष सरोकार राख्ने सार्वजनिक सरोकारको विषय भएको र आम नेपाली नागरिकको रोजगारी गर्न पाउने संवैधानिक र कानूनी हकसँग प्रत्यक्ष सरोकार राख्ने विषयसमेत भएकोले प्रस्तुत निवेदन गर्न आएका छौं। तसर्थ, त्यसरी बाझिएको सर्वोच्च अदालत नियमावली, २०४९ मा दशौं संशोधनबाट थप गरिएको नियम १५(१) को खण्ड (थ) बाझिएको हदसम्म संविधानको धारा १०७(१) र (२) बमोजिम उत्प्रेषणको आदेशद्वारा बदर गरी लागू भएको मिति २०६६।५।१ देखि नै अमान्य घोषित गरी पाउँ भन्नेसमेत बेहोराको निवेदन।

यसमा के कसो भएको हो? निवेदकको मागबमोजिमको आदेश किन जारी हुनु नपर्ने हो? यो आदेश प्राप्त भएका मितिले बाटाका म्याद बाहेक १५ दिनभित्र महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयमार्फत लिखितजवाफ पेश गर्नु भनी विपक्षीहरूलाई सूचना दिई लिखितजवाफ प्राप्त भएपछि वा अवधि नाघेपछि अग्राधिकार दिई पेश गर्नु भन्ने यस अदालतबाट मिति २०७१।३।५ मा भएको आदेश।

विपक्षी रिट निवेदकहरूको जिकिर आफैमा तथ्यहीन रहेको छ। सर्वोच्च अदालत लगायत समग्र न्यायपालिकाको न्यायिक एवं प्रशासनिक कार्यलाई अघावधिक एवं चुस्त र दुरुस्त राख्नका लागि आवश्यक पर्ने व्यवस्थाहरूलाई कानूनसंगत बनाउने नीतिअनुरूप सर्वोच्च अदालत नियमावली, २०४९ को नियम १५ मा संशोधन गरी उपनियम (थ) थप गरी न्यायपालिकामा कार्यरत जनशक्ति पूर्तिका लागि लोक सेवा आयोगबाट स्थायी रूपमा पूर्ति नहुने पदहरू कार्यालय सहयोगी र सवारी चालक जस्ता श्रेणीविहिन तथा राजपत्र अनंकित पदमा जनशक्ति रिक्त हुन नदिन र लोकसेवा आयोगबाट पूर्ति हुने पदहरूमा आवधिक रूपमा लोकसेवा आयोगबाट पूर्ति नभएसम्मका लागि भन्ने शर्त राखेर त्यस्ता पदहरूमा काममा लगाउनका लागि गरिएको व्यवस्थालाई विपक्षीहरूले गैरकानूनी एवं संविधानसँग बाझिएको भन्नु आफैमा तथ्यहीन देखिन्छ। अदालतमा कार्यरत न्यायिक जनशक्तिको दिनानुदिन कमी हुँदै गइरहेको र अदालतहरूको कार्यबोझ बढ्दै गइरहेको छ। लोकसेवा आयोगबाट स्थायी पूर्ति भई आउनसमेत निश्चित समय पर्खनु पर्ने अवस्थालाई मध्यनजर राखी अदालतहरूका राजपत्र अनंकित कर्मचारीको कुनै पद रिक्त भएको कारणबाट अदालतको

काममा तत्काल बाधा नपरोस् र जनतालाई न्यायमा सहज पहुँच हुनका लागि कुनै बाधा नपरोस् भन्ने विशुद्ध न्यायिक उद्देश्यका साथ स्थायी पदपूर्तिको प्रक्रियामा अवरोध नहुने गरी सर्वोच्च अदालत नियमावली, २०४९ को नियम १५ मा संशोधन गरी थप गरिएको उक्त प्रावधान प्रचलित संविधान, निजामती सेवा ऐन, २०४९ को दफा ७ग र सर्वोच्च अदालत ऐन, २०४८ को दफा ११ सँग बाझिएको भनी लिएको दावी आधारहीन छ। सर्वोच्च अदालत ऐन, २०४८ को दफा ११(२)(च) अनुसार अदालतको काम कारबाही सम्बन्धी अन्य विषयमा आवश्यक नियम बनाउन सक्ने अधिकार सर्वोच्च अदालतलाई रहेकोले सो अधिकारसमेतको प्रयोग गरी सर्वोच्च अदालत नियमावली, २०४९ को नियम १५ मा (थ) थप गरी अदालतहरूमा राजपत्र अनंकित कर्मचारीको कुनै पद रिक्त भएको कारणबाट अदालतको काम कारबाही सुचारु हुन नसकेमा लोकसेवा आयोगबाट सिफारिश भई नआएसम्मको अवधिको लागि करार सेवामा नियुक्ति गर्ने गरी भएको व्यवस्थाले अदालतको न्यायिक काम कारबाहीमा सघाउ पुऱ्याउने र सो व्यवस्थालाई सार्वजनिक खरीद ऐन, २०६३ र नियमावली, २०६४ को नियम ९५ ले समेत समर्थन गरेको हुँदा विपक्षीहरूले लिएको निवेदन दावी खारेज गरी पाउँ भन्नेसमेत बेहोराको सर्वोच्च अदालत र ऐ.का रजिष्ट्रारको संयुक्त लिखितजवाफ।

नियमबमोजिम पेसी सूचीमा चढी पेस हुन आएको प्रस्तुत रिट निवेदनमा विपक्षीका तर्फबाट उपस्थित विद्वान् उपन्यायधिवक्ता श्री बालकृष्ण वाग्लेले सर्वोच्च अदालत नियमावली, २०४९ मा भएको दशौँ संशोधनबाट थप गरिएको नियम १५(१) को खण्ड (थ) निजामती सेवा ऐन, २०४९ को दफा ७ग तथा सर्वोच्च अदालत ऐन, २०४८ को दफा ११ सँग बाझिएको भन्ने निवेदन दावी आधारहीन छ। अदालतमा रिक्त रहेका राजपत्र अनंकित पदहरूमा लोकसेवा आयोगबाट पूर्ति नभएसम्मको छोटो अवधिका लागि करारमा नियुक्ति गरी अदालतमा जनशक्तिको अभाव हुन नदिई न्याय सम्पादनको कार्यमा सहयोग पुगोस् भन्ने उद्देश्यले थप गरिएको व्यवस्था कुनै पनि कानूनसँग बाझिएको छैन। निवेदकहरूको कुनै हक अधिकारमा आघात पुग्न गएको अवस्थासमेत नहुँदा रिट निवेदन खारेज गरी पाउँ भनी बहस गर्नु भयो।

यसमा सर्वोच्च अदालत ऐन, २०४८ को दफा ११(२) मा सर्वोच्च अदालतले विभिन्न विषयहरूमा नियम बनाउन पाउने कानूनी व्यवस्था गरिएको छ। नेपाल निजामती सेवा ऐन, २०४९ को दफा ७ग मा ज्यालादारी वा करारमा नियुक्ति गर्न नपाइने व्यवस्था भएकोमा सो विपरीत सर्वोच्च अदालत नियमावली, २०४९ मा भएको दशौँ संशोधनबाट नियम १५(१) मा खण्ड (थ) थप गरी अदालतमाहरूमा राजपत्र अनंकित पदमा करार सेवामा नियुक्ति गर्न पाउने व्यवस्था गरिएको छ। सो व्यवस्था ज्यालादारी वा करारमा नियुक्ति गर्न नपाइने भन्ने निजामती सेवा ऐन, २०४९ को दफा ७ग को व्यवस्था तथा सर्वोच्च अदालत ऐन, २०४८ को दफा ११(२) मा उल्लिखित व्यवस्थाहरूको विपरीत भई उक्त व्यवस्थाहरूसँग बाझिएको हुँदा उत्प्रेषणको आदेशद्वारा बदर गरी

पाउँ भन्ने मुख्य निवेदन दावी रहेको देखिन्छ। विपक्षीको लिखितजवाफ हेर्दा, अदालतहरूमा राजपत्र अनंकित कर्मचारीको कुनै पद रिक्त भएको कारणबाट अदालतको काममा तत्काल बाधा नपरोस् र जनताको न्यायमा सहज पहुँचमा बाधा नहोस् भन्ने उद्देश्यले रिक्त पदमा लोकसेवा आयोगबाट सिफारिश भई नआएसम्मको लागि करार सेवामा नियुक्ति गरी अदालतको काम कारबाही सुचारु गर्नका लागि सर्वोच्च अदालत नियमावली, २०४९ मा दशौँ संशोधनबाट को नियम १५(१) मा खण्ड (थ) थप गरिएको हो। सर्वोच्च अदालत ऐन, २०४८ को दफा ११(२)(च) मा अदालतको काम कारबाही सम्बन्धी अन्य विषयमा आवश्यक नियम बनाउने अधिकार सर्वोच्च अदालतलाई रहेको हुँदा सो कानूनी व्यवस्था अन्तर्गत संशोधनबाट थप गरिएको नियमावलीको व्यवस्था निवेदन दावीबमोजिम बदर हुने अवस्था नहुँदा खारेज गरी पाउँ भन्ने बेहोरा उल्लेख भएको देखियो।

उपरोक्तबमोजिम विद्वान् उपन्यायाधिवक्ताले गर्नु भएको बहस सुनी निवेदन सहितका मिसिल कागजात अध्ययन गरी हेर्दा, उल्लिखित तथ्य भएको प्रस्तुत रिट निवेदनमा निवेदन मागबमोजिमको आदेश जारी हुने हो वा होइन भन्ने विषयमा निर्णय दिनु पर्ने देखिन आयो।

निर्णयतर्फ विचार गर्दा, सर्वोच्च अदालतका रजिष्ट्रारले अदालतका राजपत्र अनंकित पदमा करार सेवामा नियुक्ति गर्न पाउने गरी सर्वोच्च अदालत नियमावली, २०४९ मा भएको दशौँ संशोधनद्वारा थप गरिएको नियम १५(१)(थ) को व्यवस्था सर्वोच्च अदालत ऐन, २०४८ को दफा ११ र निजामती सेवा ऐन, २०४९ को दफा ७ग सँग बाझिएको हुँदा बदर हुनु पर्दछ भन्ने नै निवेदकहरूको मुख्य निवेदन दावी रहेको देखिन्छ। सर्वोच्च अदालत ऐन, २०४८ को दफा ११ मा नियम बनाउने अधिकार अन्तर्गत उपदफा (१) मा सर्वोच्च अदालतले आफ्नो क्षेत्राधिकारको प्रयोग तथा कार्यविधि व्यवस्थित गर्न आवश्यक नियम बनाउन सक्नेछ भन्ने व्यवस्था रहेको र ऐ को उपदफा (२) मा “उपदफा (१) ले दिएको सर्वमान्यतामा कुनै प्रतिकूल प्रभाव नपर्ने गरी देहायमा विषयहरूमा नियम बनाउन सकिनेछ” भन्ने व्यवस्था रहेको र सो को देहाय खण्ड (क) देखि (च) सम्मका नियम बनाउन सकिने विभिन्न आधारहरू उल्लेख भएको देखिन्छ। त्यस अन्तर्गत खण्ड (च) मा अदालतको काम कारबाही सम्बन्धी अन्य विषयमा समेत नियम बनाउन सकिने व्यवस्था रहेको देखिन्छ। सर्वोच्च अदालत नियमावली, २०४९ मा भएको दशौँ संशोधनबाट नियम १५ मा रहेको सर्वोच्च अदालतका रजिष्ट्रारको अधिकार अन्तर्गत उपनियम (१) मा खण्ड (थ) थप गरी “अदालतहरूमा राजपत्र अनंकित कर्मचारीको कुनै पद रिक्त भएको कारणबाट अदालतको काम सुचारु हुन नसकेमा लोकसेवा आयोगबाट सिफारिश भई नआएसम्मको अवधिको लागि करार सेवामा नियुक्ति गर्ने तर त्यस्तो नियुक्ति गर्दा रिक्त पदपूर्तिका लागि लोक सेवा आयोगमा मागको आकृति फाराम पठाई सकेको हुनु पर्नेछ” भन्ने व्यवस्था गरिएको देखियो।

नियमावलीमा थप गरिएको उक्त व्यवस्था निवेदकले दावी गरे जस्तो सर्वोच्च अदालत ऐन, २०४८ को दफा ११ सँग बाझिएको हो होइन भन्ने सम्बन्धमा विचार गर्दा, रजिष्ट्रारको लिखितजवाफमा अदालतहरूमा राजपत्र अनंकित कर्मचारीको कुनै पद रिक्त भएको कारणबाट अदालतको काममा तत्काल बाधा नपरोस् र जनताको न्यायमा सहज पहुँचमा बाधा नहोस् भन्ने उद्देश्यले रिक्त पदमा लोकसेवा आयोगबाट सिफारिश भई नआएसम्म अदालतको काम कारवाही सुचारु गर्नका लागि त्यस्ता पदमा करार सेवामा नियुक्ति गर्न सकिने गरी नियमावलीमा थप व्यवस्था गरिएको र सो थप गरिएको व्यवस्था सर्वोच्च अदालत ऐन, २०४८ को दफा ११(२)(च) को अख्तियारीबमोजिम नै रहेको भन्ने बेहोरा उल्लेख भएको देखिन्छ।

संविधानले राज्यको न्याय सम्बन्धी अधिकार अदालत र अन्य न्यायिक निकायबाट मात्र प्रयोग हुन सक्ने व्यवस्था गरी अदालतलाई जनताका हक अधिकारको प्रमुख संरक्षणकर्ताको अभिभारा सुम्पिएको छ। छिटो छरितो रूपमा न्याय प्राप्त गर्ने जनताको हक अधिकार कुनै पनि कारणले कुण्ठित हुनु हुँदैन। समयको क्रमसँगै आफ्ना हक अधिकार प्रति जनसाधारणमा जागरुकता बढ्दै गएको तथा समाजमा सामाजिक, आर्थिक क्रियाकलापमा भएको विस्तार आदि कारणले गर्दा अदालतमा मुद्दा पर्ने क्रममा पनि वृद्धि हुँदै गइरहेको देखिन्छ।

अदालतको मौजुदा कर्मचारीको दरबन्दी साविकमा रहेको कार्यबोझको आधारमा निर्धारण गरिएको हुँदा हालको अवस्थामा मुद्दा मामिलाको अनुपातमा अदालतमा मौजुदा जनशक्ति कम हुँदै गइरहेको तथा दरबन्दी अनुसारका पदहरू पनि विविध कारणले सधैंभरी पूर्णरूपमा पूर्ति हुन नसकि खाली रहने गरेको, त्यस्ता खाली पदमा लोकसेवा आयोगबाट स्थायी रूपमा पूर्ति हुनसमेत समय लाग्ने भई अदालतमा सधैंभरी जस्तो त्यस्ता सहायकस्तरका पदहरू खाली रहन गई अदालतमा जनशक्तिको अभाव हुने गरेकोले जनशक्ति अभावको कारणले गर्दा न्याय सम्पादनको कार्यमा बाधा नपरोस् भन्ने उद्देश्यले त्यस्ता रिक्त पदपूर्तिको लागि लोकसेवा आयोगमा मागको आकृति फाराम भरी पठाइसकिएको तर लोकसेवा आयोगबाट सिफारिश भई नआएसम्मको अवधिका लागि रजिष्ट्रारलाई करारमा नियुक्ति गर्न सक्ने अधिकार नियमावलीमा थप गरिएको व्यवस्थाले प्रदान गरिएको देखिँदा सो व्यवस्था सर्वोच्च अदालत ऐन, २०४८ को दफा ११(२)(च) को अख्तियारी र भावना विपरीत भन्न मिल्ने।

अब निवेदकले नियमावलीमा थप गरिएको उक्त व्यवस्था निजामती सेवा ऐन, २०४९ को दफा ७ग(१) को व्यवस्थसँग बाझिएको भनी लिएको दावी सम्बन्धमा हेर्दा, प्रथमतः सर्वोच्च अदालत नियमावली, २०४९ निजामती सेवा ऐन अन्तर्गत बनेको नभई सर्वोच्च अदालत ऐन, २०४८ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी सर्वोच्च अदालतले बनाएको हुँदा नियमावलीको उक्त व्यवस्था निजामती सेवा ऐनको व्यवस्थसँग बाझिएको भन्ने प्रश्न सान्दर्भिक हुने देखिँदैन। प्रचलित

कानूनका व्यवस्थाहरू एकआपसमा विरोधाभाषपूर्ण नभई सकेसम्म एकरूपता हुनु राम्रो हुन्छ। त्यस अर्थमा सर्वोच्च अदालत नियमावलीमा थप गरिएको उक्त व्यवस्था निजामती सेवा ऐनको व्यवस्थासँग तुलना गरी अदालतबाट प्रवाह हुने सेवाको विशिष्टता र जनशक्तिको अभावमा न्याय सम्पादनको कार्यमा पर्न सक्ने असरसमेतलाई दृष्टिगत गर्दा निजामती सेवा ऐनको उक्त व्यवस्थालाई निरपेक्षरूपमा ग्रहण गरी अदालतमा राजपत्र अनंकित पदमा अल्पकालीन अवधिका लागि करार सेवामा नियुक्ति गर्न नै मिल्दैन भनी अर्थ गर्नु न्यायपालिकाको आवश्यकता र त्यसको व्यवस्थापन गर्ने स्वायत्तताको हिसाबले समेत विवेकसम्मत हुने देखिएन। त्यसमा पनि नियमावलीमा थप गरिएको उक्त व्यवस्थाले रजिष्ट्रारलाई निरपेक्ष रूपमा करारमा नियुक्ती गर्ने अधिकार प्रदान गरेको नभई उक्त अधिकार निश्चित प्रयोजन र अल्पकालीन प्रकृतिको शर्तयुक्त रहेको देखिन्छ। जसअनुसार अदालतमा राजपत्र अनंकित पदहरू रिक्त भएको कारणबाट अदालतको काम कारवाही सुचारु हुन नसकेको हुनुपर्ने, त्यस्ता पद स्थायी रूपमा पूर्ती गर्नका लागि लोकसेवा आयोगमा मागको आकृति फाराम भरी पठाइसकेको हुनुपर्ने र लोकसेवा आयोगबाट स्थायी पूर्तिका लागि सिफारिश भई नआएसम्मको अल्पकालीन अवधिका लागि मात्र रजिष्ट्रारले करार सेवामा पूर्ति गर्न सक्ने अधिकार नियमावलीले प्रदान गरेको देखिँदा विशेष अवस्थामा मात्र क्रियाशिल हुने उक्त व्यवस्था निजामती सेवा ऐनको प्रावधानसँग बाझिएको भनी मान्न मिल्ने देखिएन।

अतः माथि उल्लिखित आधार कारणबाट सर्वोच्च अदालत नियमावली, २०४९ मा दशौं संशोधनबाट थप गरिएको नियम १५(१) को खण्ड (थ) को व्यवस्था सर्वोच्च अदालत ऐन, २०४८ को दफा ११ समेतसँग बाझिएको नदेखिँदा निवेदन मागबमोजिमको आदेश जारी हुने अवस्था देखिन आएन। प्रस्तुत रिट निवेदन खारेज हुने ठहर्छ। दायरीको लगत कट्टा गरी नियमानुसार मिसिल बुझाई दिनु।

प्रधान न्यायाधीश

उक्त रायमा म सहमत छु।

न्यायाधीश

इति संवत् २०७२ साल भाद्र २३ गते रोज ४ शुभम् -----

इजलास अधिकृतः सन्तोषप्रसाद पराजुली

कम्प्युटरः अमिररत्न महर्जन